

BREZELL AR CHIN

HAG ANN TONKIN

Ton : *Guerz an Tunisi*, pe : *Ar Sergent major*.

Me a zo breman pedet, gant tud a Vreiz-Izel,
Da zevel eur werz neve divar-benn ar brezell
Zo tri bloaz zo digoret 'tre ar Frans hag ar Chin,
Ha da genta a sounjet ne oa 'met ann Tonkin.

Abalamour a renkann tamal h' gouarnamant,
Enn eur zevel anezhi em euz kalz nec'hamant,
Ha koulskoude a renkann 'laret ar wirionez,
Diskuilla he droiou kamm gand he fallagriez.

Ar c'hommandant a Rivier, gand he holl zoudardet,
Zo bet, dre drubarderez, ar c'henta oa lazet,
Hag ann admiral Courbet a c'houlenne neuze
Mont gant he vartolodet da reiz a ann dud-se.

Dek hag ugent a gontet a oa o vrezelli,
War tachennou ann emgann a eneb peb hini :
C'hoaz ho dije ho lazet, hep damant na truez,
Panefe Julik Ferry gant he goupagnunez.

Ferry, gant he vinistred, 'lare d'ann admiral :
« Arabad 'be didruez, gwuelloc'h ez eo gedal ;
« Na gand aoun ma ve brudet hon defe-ni brezell,
« A ve gret d'eomp dilezel hor boued hag hor rastell. »

Ann admiral a nevez dezho a lavare :
« Enn han' Doue, hon lezit da skoï prim ar re-ze ;
« Emaint oc'h ober forchou, o teski soudardet,
« Va-unan 'm bo ket awalc'h, eur wech vint grouiennet. »

Ar vinstred, o klevet neuze eur seurt kelou,
A iee drouk ruz enn-ho, 'guze ar paperiou,
Hag e kuz glaske eunn all dont di da vrezelli,
Eur republican touet, eur mignoun da Ferry.

Soudardet, martolodet a oe roet da hema,
Gand urz da ober brezell hep dont d'he ziskleria.
Koustet eo d'eomp pemp kant lur kas peb un anezho,
Ar pez hon euz gounezet, chom 'velse da c'horto.

Epad ma oar evelse, o testumm soudardet,
Ar Chinoized hep ehan ho devoa labouret.
E-giz-se pa erruaz hema 'barz enn Tonkin
Euz a-berz ar Republik, ar Chin re 'met c'hoarzin.

Soudardet, martolodet, out-han holl a zente,
Admiral, jeneraled zoken a renk bale.
Mes, hen oa ken diskiant ma kollent aliez
Dindan he c'houarnamant frouez poaniuz eur lloavez.

E Frans, ar c'hazetennou skriv holl eneb d'ezha,
Ker kouls hag eneb Ferry, penn-kaoz a gement-ma,
Hag evit kaout peoc'h diout-ho, neuze'r gouarnamant
Choazaz da ober brezell eur general vaillant.

Admiral, jeneraled, holl a boanient neuze,
Martolodet, soudardet, pep hini laboure,
Hervez ho nerz, ho iec'hed, a skoent ho zoliou,
Ma goeze ho enebour dindan-ho a verniou.

En despet da gement-se, ar vistri a wele
Hiniennou euz hon tud o vervel goulskoude :
Darn anezho gant klevet, darn all ive lazet ;
Ar pez 'lavara d'ezho 'nn doa ket 'walc'h soudardet.

Skriva rejont a neve a renkent kaout sikour :
« Abalamour, emez-ho, kre eo hon enebour,
« Ha dre leac'h ma tremenomp, 'renkomp lezel goardou,
« Pe e welimp hep dale troc'het d'eomp hon henchou. »

Mes, dez'ho ar vinstred demeuz ho falesiou,
Karget mad gantho ho c'horf, arc'hant 'nn ho godellou :
« N'e ket sikour, emez-ho, lavaromp d'e-hoc'h goulenn ;
« Monet ato war araok, flastra 'nn enebourien. »

Mistri keiz ar zoudardet, boazet ouz ar vizer,
Enn eur lenn eur seurt respount a c'hlibe ar paper ;
Hag a zelle truezuz ann eil euz egile :

« Ama golfomp, emez-ho, hon arme, hor bue.

« Red mad ez eo deomp senti ; koll a raimp koulskoude :
« Alo ! hor zoudardet paour, baleomp, enn han' Doue. »
Neuze vad e oant gwelet c'houezi ann dour, ar goad ;
O vale ken kalounek, 'vit ober eur c'hrogad.

Eur vech ma oant erruet gand ho enebourien,
E ziszonchont ho skuider, didruez e skoent,
Ha nikun bet anezho euz he gorf 'nn doa damant ;
Kiza renkehont e Lang-Son, kaer doa beza vaillant.

Ar general Negrier oa eno gouliet,
Ha tud a zo a lavar oa pempzek kant chomet,
Etre lazet, gouliet war tachenn ar brezell,
Ha donet prim war ho c'hiz pa n'hellent mui herzel.

Ar jeneral Brier de l'Isle a skrivis da Baris :

« Ama n'euz kollet, sious ! despet d'ar vaillantiz,
« Ho dezuz sur holl diskouezet, hep gaou, hor zoudardet ;
« Mes ho niver re-vihan zo kaoz m'int bet trec'het. »

A-boan oa anavezet hon doa kollet eno,
Euz ar vinistred brema ar bobl c'houl ar maro,
Rak gouzout mad a reent oa goulennet sikour
Gant mistri ar zoudardet da vont d'ann enebour.

Dre m'ho devoa bet outho ar brezel-ma kuzet,
Int bet kaset da vale gand ann deputeed,
Ha dioc'h-tu ar vinistred oa 'met al lakichen
A gar, gwelloc'h koll ho bro, sikour he muntrerien.

Be oa du gant Ferry, Arnoult, Hemon, Guyho,
Betek Caurant, Camescasse, gant Cueguen ha Rousseau.
Dizenoret ho devezuz sur hon departamant,
O tifenn sunerien goad, dispignourien arc'hant.

Tri offiser kalounek a gollomp enn Tonkin
Gant eiz mil soudard iaouank o vrezelli ar Chin,
Ouspenn, pemp kant million enn arc'hant dispignet
Ha gwella admiral Frans, Courbet a zo marvet.

Ar peoc'h larer zo sinet ; koulskoude 'nn em ganner,
Epad skrivann va c'hlemmou ama, war ar paper,
'Vit ho pedi, Bretonned, da c'houlenn ouz Doue,
Ma ehano ar brezell eno 'vit hon arme.

Pe ma renkont brezelli, gras d'ezho da drec'hi
Hon enebourien kruel, dre-ze d'lefemp pedi.
'Vit ma zeufint dibistig d'ho c'heriou hep dale
Da zec'ha daelou ho zud, well d'ezho marteze.

Martolodet, soudardet, holl ho meulomp ama,
Dre m'ho deuz gret ho dever eno euz ar gwella,
Ha ma vijent bet losket gant hor gouarnamant
Oa pell zo fin d'ar brezell, arboellet kalz arc'hant.

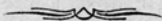
MIKEAL QUEINEG.

TRIOUEC'H DEN BEUZET

ETRE DOUARNENEZ HA TREBOUL

D'ANN NAONTEK A VIZ DU 1883

Tud Breiz-Izel deut da glevet
Eun darvoud nevez erruet
E-kichen kear Douarnenez,
Klevit anezhan gant evez.

D'an naontek demeurez a viz du,
Da zeiz heur, tud a ouele dru,
O welet ar mor kounnaret
Daou war-n-ugent enn-han kouezet.

Eur goas, eur vaouez war-n-ugent,
Pignet er vag evit tremen
Euz Douarnenez da Drebul,
Gant re a hast hag a fistoul.

Ar vag gant-ho oa re garget,
Ha da ziskenn oant bet pedet,
Ne zentent ket oc'h an treizer,
War ho meno 'doa ket amzer.

War an taol, teuaz eur wagenn
D'ar vag dro tud kreiz an eonnenn
A silapaz an dud keiz en dour,
Hep eur c'hristen 'vit ho zikour.

Seitek maouez gavaz eno,
Siouaz ! d'ezho holl ho maro,
Gant eur goaz zo ive beuzet,
Pedir hep-ken oe saveteet.

'Vit Trebouliz na pebez nec'h
Pa glevjont oa beuzet triouec'h
Euz ho zud paour chomet en dour,
N'eur vont d'ar gear dioc'h ho labour.

O nozvez du, kri ha tenval !
Biskoaz n'euz guelek kement-all,
Tadou, mammou klask ar c'orfou
Beuzet holl ebarz n'ho daëlou !

A hep tu na glever 'met kri,
Ar priejou o hirvoudi
War ho fried ho deuz kollet,
Hag ar vreudeur ho c'hoarezed.

Kaloun an den fraille' n he greiz,
Pa welaz goude an dud keiz
O vont, siouaz ! dre an hentchou,
Skuis braz o tougen ar c'horfou !

Hanoiou an dud so beuzet,
Verker ama, ma vo pedet,
Gant a re vad, 'vit-ho Doue
Da rei barados d'ho ene.

Eun den a bloaz ha tregont,
Iann-Nouvel Priol, en hanvont,
Gant he vreg Mari-Anna ar Bars
He c'hoar Mari chomet ebars.

Madalen Joncourt, greg Jannic,
Gant he c'hoar oa hanvet Maric,
Catel Peherin eno varvaz
Gant Margrit Celton, greg Thomas.

Gwelet rer ive er maleur
Siouaz ! Fransesa Lozac'hmeur,
Gant Catel Divanac'h, seitek vla,
Eur c'hoar d'euzhi, Mari-Anna

Beuzet a zo bet c'hoaz ouspenn,
Da naontek vloaz, Margrit Lenguen,
Gant Mari-Yvonn Lagadec,
Mari-Josephin Kervarec.

D'he c'houezek vloaz, Mari Moreau,
O ! va Doue, gaver maro
Gant Mari-August Kerivel,
'Vid-omp-ni holl eo eur gentel.

Dioc'h Mari-Catel Boudigou,
Na glevo den mui ar c'homzou,
Nak euz Jann-Yvonn Bannalec
Zo maro d'an oad a bempzec.

D'he fempzec vloaz Fransesa Coz
Zo maro c'hoaz e-kreiz an noz,
Hag euz a zaou zen varn-n-ugent
Pedir hep-ken c'hellaz n'em denn.

D'ar merc'her a ioa nec'hamant
E Treboul 'nho enteramant ;
O velet kement a gorfou
Tont d'an ilis gant an hentchou.

Daou enteramant a zo bet
Eno evit an dud beuzet :
Seiz korf a oa 'barz ar c'henta,
Eunek en hini diveza.

Da Zouarneneziz, Trebouliz,
Voakalz re-vian an iliz,
Pere oa deut holl a vandenn
Da gass da Zoue ho fedenn.

Pegen trist eo eta gwelet
Triouec'h bez, kleuzet er vered,
Klevet ar c'hri, an hirvoudou
Hag ann holl o skuilla daëlou.

Ar vamm glevet holl lavaret :
— « Perak, va merc'h, m'euz da vaget,
« P'ho kuellann lakat en douar
« Ha me koz hag hirio hep kar ! »

An tad ive o hirvoudi :
— « Perak velann-me em c'hosni,
« Kuzet aze ebars er bez,
« Siouaz ! d'in-me, va merc'hik kez ! »

Ar pried he galon raunet :
— « Perak ne vijenn ket marvet ? »
A lavar-hen enn eur ouela
D'he vugale en dro d'hezha.

« Setu ho mamm, bugale geiz,
« Beuzet o klask treuzi an treiz ;
« Selit ma aze dilavar
« Kousket en he guele douar ! »

Ar vugale bianik tre
O klevet ho zad a lenve :
« N'on euz mui mamm ebet er bed,
« Mervel a gredomp a vo red. »

O klevet, velet kement all,
An dud n'em lakas da grial,
Rak ar c'hosa den er bed-ma
Tristoc'h biskoaz na velaz tra.

It, kristenien holl da bedi
Evit ann dud-ze n'emaint-mui,
N'hor pedenn goullomp ouz Doue
D'ezho hep a blasik enn Ee.

Martoloded lakit evez
Da c'houlenn bennoz aliez
Digant Doue, mesur ar mor glaz,
Rak bihan ho pag hag hen braz !

D'ar Werc'hez, da Zantez Anna,
Na skuizit morse o kana,
Pa vezo stignet ho roejou
War vor dindan bolz an envou.

Grit ho teveriou a gristen,
Hervez zeu Doue d'ho goulenn,
Dre hor mamm zantel an Iliz,
Enn Env ho pezo pep diskuiz.

(Tous droits réservés.)

Kemper, moulet e ti DE KERANGAL.